

УДК 330.5.051

Н.М. Жовнір,

к.е.н., доцент, доцент кафедри

економіки, підприємництва та маркетингу

*Національний університет “Полтавська політехніка імені Юрія
Кондратюка”*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0801-9326>

В.М. Галай,

к.т.н., доцент, доцент кафедри

автоматики, електроніки та телекомунікацій

*Національний університет “Полтавська політехніка імені Юрія
Кондратюка”*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1205-7923>

Скоординована фіскальна політика в умовах військових дій

N. Zhovnir,

*PhD in Economics, Associate Professor at the Department of Economics,
Entrepreneurship, and Marketing, National University «Yuri Kondratyuk Poltava
Polytechnic»*

V. Halai,

*PhD in Technical Sciences, Associate Professor of the Department of Automation,
Electronics, and Telecommunications, National University «Yuri Kondratyuk
Poltava Polytechnic»*

Coordinated Fiscal Policy in Conditions of Military Operations

У статті проаналізовано основні макроекономічні показники України за повоєнні роки, сконцентровано увагу на необхідності розвитку скоординованої фіскальної політики, як регулятора національної економіки в умовах війни, визначено механізм оподаткування та заходи стимулювання

фіскальної та розподільчої функції податків з метою уникнення тінізації доходів та наповнення державного бюджету для захисту суверенітету України. Визначено заходи координації фіскальної та соціальної політики з метою ефективного бюджетування. Акцентована увага на механізмі розподілу національного доходу та заходах щодо зменшення тінізації доходів. Обґрунтовано порядок утворення валової доданої вартості, як джерела відрахування податку на додану вартість.

Стан забезпечення платоспроможності держави залежить від багатьох факторів, але насамперед — від способів, форм і методів реалізації фіскальної політики, її елементів і складових, від ступеня збалансованості державного і місцевих бюджетів, ефективності розподілу та використання бюджетних коштів, повноти стягнення податків. Правове регулювання збалансування доходів і видатків бюджету, регламентація правил прийняття бюджету з дефіцитом, або профіцитом є визначальними факторами реалізації скоординованої фіскальної політики. З метою впорядкування боргових зобов'язань, зменшення боргового навантаження на бюджет, запобігання подальшому зростанню зовнішнього боргу та визначення оптимальних джерел покриття фінансових потреб держави, встановлено норми щодо дефіциту та профіциту бюджетів, джерел покриття, умов здійснення запозичень та надання гарантій по виконанню боргових зобов'язань, а також граничного розміру державного боргу. Фіскальне регулювання пов'язане з податковою системою і регулюючою функцією податків та з бюджетним субсидіюванням.

The article conducts a thorough analysis of key macroeconomic indicators of Ukraine during the post-war years, with a deliberate emphasis on the imperative of fostering a coordinated fiscal policy framework as a pivotal tool for regulating the national economy amidst wartime exigencies. It delineates the taxation mechanisms and incentivizing measures essential for bolstering the fiscal and distributive roles of taxes, aimed at mitigating income concealment and bolstering state budgetary reserves to safeguard Ukraine's sovereignty. Furthermore, the article outlines

measures for harmonizing fiscal and social policies to optimize budgetary efficacy, while also scrutinizing the mechanism of national income allocation and proposing strategies to mitigate income concealment. Additionally, it substantiates the methodology underlying the formation of gross value added as a foundational source for value-added tax remittance.

The state's fiscal solvency is contingent upon a multitude of factors, foremost among them being the methods, forms, and strategies employed in executing fiscal policy, encompassing its various elements and constituents. Additionally, the equilibrium between state and local budgets, the efficacy of budgetary allocation and utilization, and the thoroughness of tax collection mechanisms play pivotal roles.

Legal frameworks governing the harmonization of budgetary revenues and expenditures, as well as the regulation of deficit or surplus budgets, serve as definitive influencers in orchestrating cohesive fiscal policies. To streamline debt obligations, mitigate the budget's debt burden, forestall the escalation of external debt, and identify optimal channels for meeting the state's financial requisites, standards delineating budgetary deficits and surpluses, sources of funding, borrowing protocols, and mechanisms for guaranteeing debt obligation fulfillment have been instituted, alongside prescribed limits on state debt accumulation.

Fiscal regulation interfaces intimately with the tax regime and its regulatory functions, alongside budgetary subsidization mechanisms.

Ключові слова: *Скоординована фіскальна політика, фіскальна функція податків, ставка оподаткування, база оподаткування, доходи, видатки бюджету, бюджетний дефіцит, фіскальна політика воєнного часу, платоспроможність національної економіки, пропорційне, прогресивне оподаткування.*

Keywords: *Coordinated fiscal policy, fiscal function of taxes, tax rate, tax base, revenues, budget expenditures, budget deficit, wartime fiscal policy, solvency of the national economy, proportional, progressive taxation.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Тема державного регулювання є надзвичайно актуальною в будь-яких періодах економічного циклу, особливо в умовах війни, оскільки значний тягар формування військових витрат формується за рахунок бюджету. Держава, виражаючи інтереси суспільства в різних сферах життєдіяльності, виробляє та впроваджує відповідну політику: економічну, соціальну, екологічну, демографічну тощо. Визначивши свою економічну політику, держава визначає напрямки розвитку, а також стратегію і тактику досягнення поставленої мети. Ось чому податкова політика і податкова система мають чітку цілеспрямованість на вирішення конкретних завдань і проблем, зокрема військових.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням реалізації стимулюючого потенціалу фіскальної політики України присвячені праці вітчизняних вчених: В.Л. Андрущенко, О.В. Зварич, С.В. Каламбет, А.Л. Коломієць, І. Г. Лук'яненко, С.С. Мошкова, А.Д. Мельник, І.О. Луніної, В.М. Суторміної, В. М. Федосова, І. Я. Чугунова та інших [1, с. 94].

З початку повномасштабної війни дефіцит бюджету логічно значно збільшився і за результатами року може сягнути 25% ВВП (якщо вирахувати з доходів бюджету міжнародні гранти). За останні 20 років вищий рівень дефіциту у світі спостерігався лише декілька разів – в Іраку 2004 року, у Ірландії 2010 року, у Лівії 2014-16 років, у Венесуелі 2018 року. Дефіцити подібного масштабу профінансувати нормальним чином неможливо і вони є свідченням надзвичайних проблем державних фінансів і прорахунків у економічній політиці. В Україні ж після років виваженої фіскальної політики, реформ у монетарній і фінансовій сфері, такий величезний дефіцит державного бюджету є наслідком війни та її впливу як на падіння доходів бюджету, так і на масштабні видатки на оборону та підтримку населення та бізнесу. Однак це не знімає завдання пошуку оптимального вирішення цієї проблеми, щоб уникнути колапсу системи державних фінансів і

профінансувати належним чином критичні видатки для забезпечення обороноздатності країни. В Україні ж після років виваженої фіскальної політики, реформ у монетарній і фінансовій сфері, такий величезний дефіцит є наслідком війни та її впливу як на падіння доходів бюджету, так і на масштабні видатки на оборону та підтримку населення та бізнесу. Однак це не знімає завдання пошуку оптимального вирішення цієї проблеми, щоб уникнути колапсу системи державних фінансів і профінансувати належним чином критичні видатки для забезпечення обороноздатності країни. Нестабільність та часті зміни на законодавчому рівні створюють напругу у відносинах фіскальних органів з платниками податків, знижують господарську активність суб'єктів господарювання, роблять неможливим грамотне планування економічної діяльності, уповільнюють економічне зростання в цілому у державі. Особливо шкідливими такі дії стають для малих та середніх підприємств, часто ставлячи їх на грань банкрутства.

Формулювання цілей статті. Таким чином, в умовах негативного впливу системних деформацій на економіку для більшості підприємств і підприємців іноді єдиним засобом для продовження діяльності стало приховування частини доходів. У зв'язку з цим першочергове значення має створення сприятливих умов для легальної економічної діяльності і формування "економіки довіри" на основі максимального врахування інтересів всіх суб'єктів господарювання. Одним з напрямів проведення податкової політики є зниження податкового навантаження з відповідним розширенням бази оподаткування шляхом: - стимулювання створення малих і середніх підприємств і надання їм можливостей для ефективного розвитку; - сприяння виходу вітчизняного виробника на світовий ринок; - попередження виникнення у суб'єктів господарювання податкового боргу [2, с.42]. Податкова політика держави є складовою частиною економічної політики, яка базується на сукупності юридичних актів, що встановлюють види податків, зборів та обов'язкових платежів, а також порядок їх стягнення та регулювання. Кожна конкретна податкова система є відображенням податкової політики,

яка проводиться державою, зокрема сьогодні це фіскальна політика військового часу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Суть, структура та роль системи оподаткування визначаються податковою політикою, яка є виключним правом держави, яка самостійно проводить цю політику в країні, виходячи із завдань соціально-економічного розвитку. Через податки, пільги та фінансові санкції, а також обов'язки по сплаті податків і відповідальність за порушення норм податкового законодавства, які виступають невід'ємною частиною системи оподаткування, держава висуває єдині вимоги до ефективного ведення господарства в країні. Стратегія проведення податкової політики в Україні повинна спиратись на ґрунтовну теоретичну базу, максимально враховувати відмінність перехідного стану економіки держави. Податкова політика являє собою систему заходів, які провадяться Урядом країни, по вирішенню певних короткострокових та довгострокових завдань, які стоять перед суспільством, за допомогою системи оподаткування країни. До довгострокових завдань належать досягнення економічного зросту, максимального рівня зайнятості населення країни, росту доходів населення. Короткостроковими цілями відносно податкової політики можуть бути наповнення державного бюджету, досягнення його збалансованості, стимулювання інвестиційної діяльності, фінансування соціальних програм тощо. Податкова політика представляє собою діяльність держави у сфері встановлення та стягнення податків та обов'язкових платежів. Загальна стратегія податкової політики повинна включати пріоритетні цілі, пов'язані із функціонуванням системи оподаткування, та методи їх досягнення. Перспективнішою є така податкова політика, яка здатна викликати й майбутній ефект, тобто реалізація певних заходів сьогодні дасть можливість забезпечити в майбутньому реалізацію інших заходів. Податкова політика повинна передусім сприяти росту обсягів накопичення, створення умов, які полегшують оновлення капіталів підприємств. При провадженні податкової політики держава обов'язково враховує інтереси кожного підприємства,

кожного члена суспільства. Однією з головних цілей формування системи оподаткування повинно бути поліпшення фінансового стану підприємств усіх форм власності і, особливо, пріоритетних напрямів виробництва. З одного боку, податки зобов'язані забезпечити стабільну фінансову базу держави, а з іншого – залишити достатньо коштів підприємствам та громадянам з метою збереження максимальної зацікавленості у результатах їх діяльності. Регулювання нових економічних відносин потребує гнучкої податкової політики, яка б дала змогу оптимально пов'язати інтереси держави з інтересами рядових платників податків, забезпечувати суверенітет і незалежність держави. Вся історія податкової політики зводиться до пошуків ідеалів оптимального оподаткування. При цьому держава не може задовольнятися лише загальними пропорціями розподілу ВВД. Вона повинна врахувати інтереси кожного підприємства, кожного члена суспільства. Іншими словами, податкова політика повинна влаштовувати і державу, і платників податків. Війна внесла свої корективи у всі сфери макроекономічної політики, повинні змінюватись як система оподаткування, так і методи розрахунків та сплати податків, а відповідно, і порядок їх адміністрування. При цьому в питаннях оподаткування не повинно бути сліпого копіювання досвіду окремих країн світу. Не можна накладати податкову систему будь-якої країни на нашу дійсність. Будь-які новації в податковому законодавстві повинні знаходити відображення лише після проведення глибокого вивчення існуючої проблеми та досвіду окремих елементів системи оподаткування країн з ринковою економікою, проведення ґрунтовного аналізу доцільності зазначеної норми та можливості її застосування в українському податковому законодавстві. Важливою умовою ефективної податкової політики є її стабільність і передбачуваність, завдяки чому у підприємств виникає можливість планувати господарську діяльність та правильно оцінювати ефективність прийнятих рішень. Протягом останніх десяти років податкова політика України була спрямована на вирішення конкретних завдань та проблем. Це, зокрема, обмеження росту цін та інфляції, подолання кризи

платежів, укріплення грошового обігу, захисту суверенітету та незалежності. Ці заходи повинні забезпечити захист внутрішнього ринку, створення умов для розвитку здорової конкуренції, здійснити реальну допомогу в становленні та розвитку малого бізнесу, підвищити рівень правової свідомості та культури суспільства. При цьому в Україні суттєва увага постійно приділяється впорядкуванню стягнення податків, зборів та обов'язкових платежів, а також посиленню відповідальності за ухилення від сплати або за несвоєчасність їх сплати до бюджетів усіх рівнів та до державних цільових фондів. Як вже зазначалося, не менш важливою проблемою в Україні і сьогодні залишається відсутність стабільності податкового законодавства. Постійні зміни та доповнення податкових законів призводять до невиконання суб'єктами господарювання прогнозних показників виробничо-господарської діяльності та її кінцевих показників – прибутку, рентабельності, окупності капіталовкладень тощо. Це створює фактор невизначеності в організації господарської діяльності. Не можна заперечувати, що для окремих суб'єктів господарювання сума податків сьогодні є обтяжливою і створює певні передумови для подорожчання продукції, що ними випускається, звужуючи при цьому ринок її збуту.

Крім того дійсність сьогодення така, що рентабельні прибуткові підприємства, сплачуючи всі законодавчо встановлені платежі до бюджету та до державних цільових фондів, несуть весь податковий тягар. Вони не можуть спрямовувати кошти на реконструкцію та оновлення обладнання. Тому суб'єкти господарської діяльності самостійно вирішують питання щодо зниження податкового навантаження, виводячи свої відносини з іншими суб'єктами за межі офіційної економіки. А тіньова економіка:

- підриває фіскальну функцію податків;
- зменшує платоспроможність національної економіки;
- обмежує можливості територіальних громад у вирішенні господарських проблем [4, с.12].

При реформуванні системи оподаткування одним із важливих напрямів в удосконаленні податкової системи є зменшення нарахувань на фонд оплати праці, які виступають суттєвим чинником підвищення цін, деформації їхньої структури, зниження конкурентоздатності українських товарів. Однак істотне зменшення цих нарахувань повинно бути взаємопов'язане з реформуванням системи оплати праці, соціального та пенсійного забезпечення, впровадженням системи персональних пенсійних рахунків.

Фіскальну політику можна розглядати в довгостроковому та короткостроковому періодах. В довгостроковому періоді фіскальна політика охоплює питання формування доходів за рахунок постійних, тобто податкових, та тимчасових, тобто позичених джерел. Оскільки держава не може встановлювати занадто високий рівень оподаткування, тому що відповідно до кривої Лаффера збільшення податкового тиску, зменшує податкові надходження. Тоді держава змушена використовувати державні займи для покриття державних видатків.

У короткостроковому періоді фіскальна політика охоплює діяльність держави лише у сфері оподаткування – встановлення видів податків, зборів та інших обов'язкових платежів, їх платників, об'єктів, ставок (нормативів) оподаткування, податкових пільг, строків та механізму стягнення податків та їх зарахувань до бюджету чи до державних цільових фондів. Податкова система – це сукупність правових норм, що регулюють розміри, форми і терміни стягування податків та платежів, які мають податковий характер і необхідні державі для виконання її функцій. Комплекс податкових заходів істотно впливає на економічну та інвестиційну активність. Практика свідчить, що наслідком збільшення ставок і маси стягнених державою податків завжди є збільшення інфляційних тенденцій. Інколи підприємства штучно утримують низьку ціну на свою продукцію з метою, щоб, з одного боку, зменшити абсолютну масу податкових платежів до бюджету. З іншого, шляхом створення штучного дефіциту здійснювати кінцеву реалізацію своїх товарів за посередництва тіньових комерційних структур. Для держави стає безглуздим

збільшення податку, оскільки більша частина прибутку присвоюється виробником і посередником безконтрольно. Система оподаткування в Україні являє собою сукупність податків і зборів – платежів до бюджету та внесків до державних цільових фондів, що стягуються у визначеному порядку. Її сьогоdnішній стан можна охарактеризувати як створення основ для реформування податкової системи та забезпечення обороноздатності України. За короткий час здійснено перехід до системи формування доходів бюджету на податковій основі, реформована сама податкова система. Реформа децентралізації в Україні посилила роль бюджетної системи, а особливо місцевих фінансів, але війна внесла свої корективи, та значна частина місцевих податків зосереджується [5].

Джерелом податку виступає нова вартість – національний дохід, якій створюється в сфері матеріального виробництва та надання послуг, який включає вартість необхідного продукту, та вартість доданого продукту (додаткову вартість), які є абстрактними економічними категоріями, а в реальному житті отримують специфічні форми вираження: вартість необхідного продукту – форму вартості робочої сили чи заробітної плати, а вартість додаткового продукту – форму прибутку, ренти, процента, тобто виступають у вигляді конкретних грошових доходів, які належать основним членам суспільства – робітникам, власникам капіталу.

Це первісне розподілення національного доходу, доповнюється вторинним розподілом та перерозподілом, де податкам належить важливе місце. Податками, як частка нової вартості, примусово мобілізується державою. В основі податків лежить частина як необхідного так і додаткового продукту. Держава привласнює частину додаткової та необхідної вартості не як власник засобів виробництва, не як учасник процесу виробництва, а як зовнішня сила. Привласнення відбувається не на основі дії об'єктивних економічних законів, а на основі юридичних норм. Податкові відносини підтримуються всією системою політичного примусу. Використовуючи політичну владу держава претендує на певну частину перетвореної нової

вартості: прибутку, процентів, ренти та трудових доходів, а також на частину ціни товару та послуг.

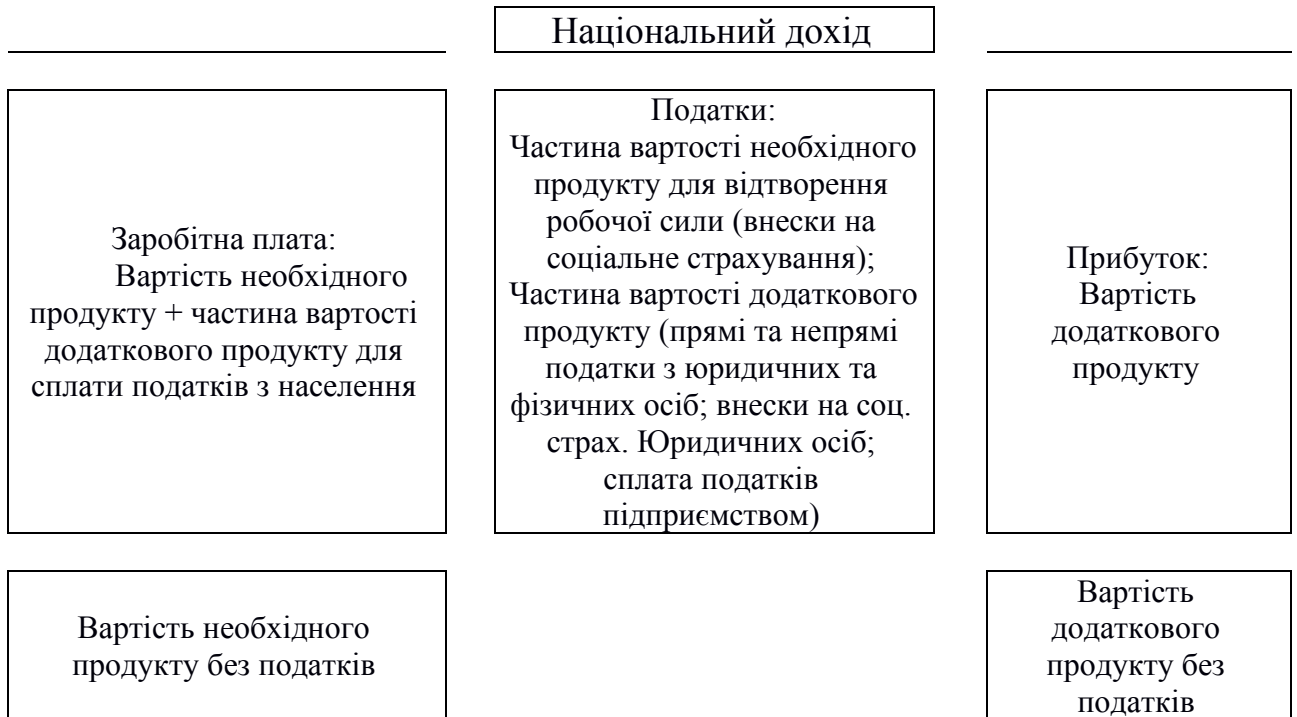

Рис.1. Схема розподільчих відносин у системі фіскальної політики[4,с.12]

Отже, незалежно від того, хто являється платником та які податки стягуються – прямі чи непрямі, у всіх випадках їх джерелом стає частина вартості додаткового продукту і частина вартості необхідного продукту, створені працею.

У розвитку форм та методів стягнення податків можна виділити три етапи. Перший етап об'єднує період від стародавнього світу до початку середніх століть. У цей час держава не має фіскального апарату для визначення та стягнення податків. Вона визначає лише загальну суму коштів, яку бажає отримати, а стягнення податків доручає містам чи общинам. На другому етапі (16 – початок 19 ст.) в державі виникає мережа державних установ у тому числі і фінансових і держава бере частину функцій на себе: встановлює квоту оподаткування, контролює процес стягнення податків, визначає механізм його реалізації. Третій, сучасний етап – держава перекладає

на себе всі функції встановлення та стягнення податків. Регіональні органи влади, місцеві спільноти виконують роль помічників держави, мають ту чи іншу ступінь самостійності.

У всіх державах, при всіх суспільних формаціях податки, перш за все виконували фіскальну функцію, тобто забезпечували фінансування видатків держави. На протязі останніх двох десятиліть відчутного розвитку зазнали соціальна та фіскальна функція.

Першою та найбільш послідовно реалізованою функцією податків виступає фіскальна функція. Формування доходної частини державного бюджету на основі стабільного та централізованого стягнення податків перетворює саму державу у найбільшого економічного суб'єкта.

За посередництвом фіскальної функції реалізується головне суспільне призначення податків – формування фінансових ресурсів держави, які акумулюються в бюджетній системі та позабюджетних фондах, які необхідні державі для здійснення своїх власних функцій (економічних воєнно–оборонних, соціальних). В рамках цієї функції можна виділити дві під-функції: контрольну та розподільчу. Контрольна функція податків як фінансової категорії полягає в тому, що з'являється можливість кількісного відображення податкових надходжень та їх співставлення з потребами держави у фінансових ресурсах.

Завдяки цій функції оцінюється ефективність кожного податкового каналу та податкового тягаря у цілому. Виявляється необхідність внесення змін у податкову систему і бюджетну політику. Контрольна під-функція податково-фінансових відносин проявляється лише в умовах дії розподільчої під-функції.

Таким чином, обидві під-функції в органічній єдності визначають ефективність податково-фінансових відносин та бюджетної політики.

Податки відіграють важливу роль в соціальному житті суспільства. Вони являються об'єктом суперечки на засіданнях парламенту та найважливішим

моментом передвиборчих кампаній. Від їх розміру та кількості залежить рівень життя громадян.

Виходячи з прагнення рівномірного та справедливого розподілу податкового тягаря виникли різні ставки податків та системи оподаткування. Системи стягнення податків у залежності від розміру доходу платника податку можна класифікувати так: система пропорційного оподаткування, яка передбачає однакову долю податку у доходах (податковій базі), незалежно від їх розміру; система прогресивного оподаткування – чим вище дохід тим непропорційно більша частина стягується у вигляді податку; система регресивного оподаткування, при якій відбувається зменшення ставки податку зі збільшенням доходу.

Податки на власні доходи частіше за все розраховуються за прогресивною шкалою, тобто на перший погляд, відповідають принципу соціальної справедливості. Але саме ці податки являються, як правило, ціллю політичної боротьби. Податок на прибуток підприємств, соціальні внески та податок на власність мають пропорційний характер. Найбільш соціально несправедливими є непрямі податки, тобто податок на додану вартість, акцизні та митні платежі, так як вони через ціни перекладаються на товари, які споживаються в однаковому ступені на осіб з низькими та високими доходами “витягуючи” більш високу долю доходів у населення з більш низькими доходами.

Оптимальна податкова система в Україні має відповідати таким принципам:

- економічній ефективності;
- адміністративній простоті;
- гнучкості;
- політичній відповідальності;
- справедливості.

Використання єдиного режиму оподаткування для юридичних та фізичних осіб було б економічно не виправданим. Виходячи з функцій доходів

підприємств, податкове навантаження при оподаткуванні цих доходів повинно бути менше ніж при оподаткуванні доходів громадян.

Переваги прибуткового оподаткування:

- регулятор економічних процесів;
- стимулятор економічної активності;
- можливість податкового охоплення всього валового доходу;
- можливість впливати на прийняття рішень на мікрорівні;
- важливий аспект міжнародної податкової конкуренції;
- соціально – економічні та політичні переваги.

Недоліки:

- складність нарахування;
- можливість ухилення при недосконалій системі бухгалтерського обліку;
- можливість реалізації фіскальної функції лише при умові досягнення в державі певного економічного розвитку;
- ріст цін; скорочення споживання.

В структурі податкових систем більшості розвинутих країн світу важливе місце належить податку з доходів фізичних осіб. Надходження від податку на прибуток підприємств (корпоративного податку) складають незначну частину в доходній частині бюджетів більшості розвинутих країн, але цей податок відіграє значну регулюючу роль.

Державний реєстр створюється податковою адміністрацією України та складається з інформаційного фонду, який створюється в базах даних Державної податкової адміністрації України.

В інформаційний фонд Державного реєстру включаються такі данні:

- індивідуальні ідентифікаційні номери, які надаються фізичним особам – платникам податків та зберігаються за ними протягом всього життя;
- загальна інформація про фізичних осіб, платників податків;
- інформація про сплату фізичними особами податків.

Таблиця 1. Створення доданої вартості як об'єкта оподаткування

Підпр.	Вартість придбання з ПДВ	На собівартість	Додана вартість	Вартість реалізації	ПДВ	Повна вартість	Раніше сплачений ПДВ	До бюджету
А	-	-	40	40	8	48	-	8
Б	48	40	12	60	12	72	8	4
В	72	60	8	80	16	96	12	4
Г	96	80	4	100	20	120	16	4
Д	120	-	-	-	-	-	-	20

[1,с.95]

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Отже скоординована фіскальна політика в умовах війни передбачає:

- об'єднання зусиль територіальних громад в межах національної економіки для захисту суверенітету України.
- розвиток податкової культури кожного суб'єкта держави з метою стимулювання фіскальної функції податків.
- координація заходів фіскальної, соціальної, монетарної, фінансової, зовнішньоекономічної політики з метою забезпечення військових потреб, переселенців, безробітних тощо.
- поступовий перехід від прогресивної до пропорційної системи оподаткування з метою уникнення тінізації доходів та неправомірного збагачення.

Література

1. Dubyna, M., Popelo, O., & Tarasenko, O. (2021). Instytutsiini transformatsii finansovoi systemy Ukrainy v umovakh rozvytku tsyfrovoy ekonomiky [Institutional transformations of the financial system of Ukraine in the context of the development of the digital economy]. Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and prospects of economics and management, 1(25), 91-110. DOI: 10.25140/2411-5215-2021-1(25)-91-110 [in Ukrainian]. DOI:

2. Zhavoronok, A., Chub, A., Yakushko, I., Kotelevets, D., Lozychenko, O., Kupchyshyna, O. (2022). Regulatory Policy: Bibliometric Analysis Using the VOSviewer Program. *International Journal of Computer Science and Network Security*, 22(1), 39-48. DOI: 10.22937/IJCSNS.2022.22.1.7.

3. Zhavoronok, A., Popelo, O., Shchur, R., Ostrovska, N., Kordzaia, N. (2022). The role of digital technologies in the transformation of regional models of households' financial behavior in the conditions of the national innovative economy development. *Ingénierie des Systèmes d'Information*, 27(4), 613-620. DOI: 10.18280/isi.270411. DOI:

4. Жовнір Н.М. Зміна оподаткування в умовах Євроінтеграції За матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми науки та освіти: реалії та перспективи» 07 грудня 2023 року С.12

5. Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2022 р. № 252. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-formuvannya-ta-vikonanniamiscevih-byudzhetiv-u-period-voynnogostanu-252> (дата звернення 12.03.2022 р.).

6. Бюджетний кодекс України від 21.03.2022 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення 12.03.2022 р.).

References